

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till ju.da@regeringskansliet.se

Remissyttrande över Domstolsverkets promemoria Muntlig förhandling i allmän förvaltningsdomstol

Ert dnr Ju2023/00655

Bakgrund och sammanfattning

Förvaltningsrätten i Växjö har anmodats att lämna synpunkter på Domstolsverkets promemoria *Muntlig förhandling i allmän förvaltningsdomstol*. Förvaltningsrätten redovisar nedan de synpunkter som framkommit under genomgången av promemorian och de författningsförslag som redovisas däri.

Förvaltningsrätten har i stora delar inga synpunkter på de författningsförslag som lagts fram och instämmer i de överväganden som gjorts. Förvaltningsrättens synpunkter hänför sig till de två nya paragrafer som är avsedda att införas i förvaltningsprocesslagen i form av 17 a § och 17 b §. Förvaltningsrätten anser att behovet och lämpligheten av videoupptagning av parter, vittnens och sakkunnigas berättelser kan ifrågasättas. Förvaltningsrätten anser vidare att det bör utredas närmare vilka delar av parter berättelser som ska omfattas av dokumentationskravet enligt 17 a §.

Förvaltningsrättens synpunkter

Avgränsningen av parts berättelse

Av författningskommentaren framgår att avsikten med den nya regleringen inte är att hela den muntliga förhandlingen behöver spelas in. Inspelning är i stället endast avsedd att ske när part redogör för de närmare omständigheter som denne grundar sin inställning på, såsom att parten redogör för sin situation samt svarar på frågor från sitt eventuella offentliga biträde, motparten och rätten.

Det framstår förvisso som ändamålsenligt att inte göra parter framställningar i sin helhet till föremål för dokumentationskrav. Förvaltningsrätten anser dock att frågan

om vad som är avsett att omfattas av dokumentationskravet inte utretts i tillräcklig utsträckning. Frågor som bör utredas närmare är exempelvis i vad mån berättelser som lämnas via ombud eller annan företrädare för en enskild part ska dokumenteras och hur berättelser som lämnas av myndighetsföreträdare ska hanteras. I fråga om företrädare för myndigheter är förvaltningsrätten bland annat fundersam kring huruvida berättelser från chefsöverläkarnas och socialnämndernas företrädare i någon del är avsedda att dokumenteras.

Ändamålsenligheten i videoupptagning kan ifrågasättas

Förvaltningsrätten instämmer i promemorians bedömning att det är påkallat att på ett mer robust sätt än i dagsläget bevara berättelser från parter och andra aktörer. Detta bör kunna bidra dels till att öka allmänhetens förtroende för de rättsvårdande myndigheternas verksamhet, dels öka rättssäkerheten och dessutom minska behovet av muntliga förhandlingar i överinstans. Förvaltningsrätten ställer sig dock skeptisk till att rättssäkerheten skulle bli högre genom att berättelsen upptas i ljud- och bild jämfört med endast ljudupptagning. En persons mimik och andra icke-verbala delar av dennes berättelse som endast kan återges genom att bildupptagning sker bör nämligen endast i undantagsfall ha betydelse för förvaltningsrättens prövning. Det är i stället faktorer som avser berättelsen som sådan – bland annat huruvida en berättelse är klar, lång, levande och rik på detaljer – som främst är av betydelse vid bedömningen av en utsaga. Detta talar för att det bör vara ett fullgott alternativ att parts berättelse upptas endast i ljudform.

Förvisso bör upptagning med ljud och bild sällan vålla några svårigheter för rätten, särskilt med beaktande av de undantag från kravet på bildupptagning som föreslås. Den marginellt ökade rättssäkerhet som bildupptagning kan tänkas medföra skulle således kunna motivera den föreslagna regleringen. Detta förutsätter dock att bildupptagning inte ökar risken för att hänsyn tas till ovidkommande omständigheter, såsom parts mimik, kroppsspråk och liknande icke-verbala faktorer. Vidare förutsätts att videoupptagning inte inverkar menligt på sagespersonens förmåga att lämna sin berättelse till följd av det obehag inspelningen kan väcka. Den föreslagna regleringen ger visserligen rätten möjlighet att avstå från bildupptagning för det fall att en part till följd av obehag hindras i sin berättelse. Det kan dock inte uteslutas att parter förvisso inte hindras i sin berättelse men att deras framställning likväl påverkas negativt. Då rätten i dessa fall kan ha svårt att bedöma huruvida videoinspelning är olämpligt kommer det i praktiken ankomma på parten samt dennes eventuella offentliga biträde eller ombud att göra gällande att skäl mot bildupptagning föreligger. Det är möjligt att vissa enskilda inte kommer våga ge uttryck för sitt obehag, av rädsla för att detta kan inverka på bedömningen av deras tillförlitlighet. Den föreslagna regleringen med krav på bildupptagning kan således riskera att sänka kvaliteten på de berättelser parter lämnar vid den muntliga förhandlingen.

Utöver att dokumentation genom bildupptagning kan komma att påverka kvaliteten på aktörers berättelser finns det enligt förvaltningsrätten skäl att beakta hur den kan komma att inverka på kammarrättens möjlighet att få del av ett så fullständigt underlag som möjligt. Förvaltningsrätten noterar härvid att författningsförslaget endast medger undantag från fotograferingsförbudet i 5 kap. 9 rättegångsbalken i de fall det är fråga om inspelning av en parts berättelse. Det kan antas att undantagets utformning gör att förvaltningsrätten iakttar försiktighet när den spelar in med bild, i syfte att undvika att bryta mot fotograferingsförbudet. Detta ger upphov till en viss risk för att parts berättelse inte dokumenteras på annat sätt än genom nedtecknande, vilket inte är önskvärt givet författningsförslagets uttalade syfte. Det får dock antas att denna problematik kan minimeras genom aktiv processledning där målets ordförande tydligt strukturerar upp den muntliga förhandlingen.

Sammantaget anser förvaltningsrätten att det finns anledning att ifrågasätta behovet och lämpligheten av att berättelser från parter, vittnen och sakkunniga som huvudregel ska upptas med ljud och bild. Det bör nog övervägas huruvida bildupptagning är den lämpligaste formen för dokumentation av parter berättelser.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Claes Mårtensson efter föredragning av föredragande juristen Fabian Zsiga.

Claes Mårtensson

Fabian Zsiga